

V. 53 Uddálaka rozjímá o „já a moje“, o povaze mysli a Vědomí a dochází k uklidnění mysli.

UDDÁLAKA dále rozjímá: Vědomí nelze omezit sklony a podmíněnostmi. Je mimo jejich vliv, neboť je neohraňované a nepatrnější než nejnepatrnější částička. Mysl spočívá v pocitu ega a ve Vědomí, které se projevuje skrze smysly. Odtud pochází iluze omezenosti Vědomí sebou samým. A je-li to takto opětovně prožíváno, pak jsou pocit ega a iluze omezenosti sebou samým mylně vnímány jako skutečné. Já jsem však Vědomí, jehož se nic z toho nedotýká.

Ať si tělo dál žije ve světě a dál je k němu přitahováno činnostmi založenými na nevědomosti, nebo ať svět opustí. Já jsem Vědomí, jehož se nic z toho nedotýká. Jsem Vědomí, jež je všeprostopující a neomezené, které se nerodí ani neumírá a nikomu nepatří. Vědomí je všeprostopující, proto životem odděleného jedince nemá co získat. Zrození a smrt jsou představy mysli, které nemají nic společného s Já. Chycen a omezen může být jen ten, kdo prožívá představy spojené s pocitem ega. Nejvyšší Já je bez pocitu ega, a proto je za bytím i ne-bytím.

Pocit ega je planá iluze, mysl je jako přelud a objekty světa jsou netečné substance. Kdo je ten, kdo prohlašuje „já jsem“? Tělo je z masa, kostí a krve, mysl při dotazování se na svoji podstatu zmizí a představa, že Vědomí omezí samo sebe, nedává smysl. Co je to tedy ego? Smysly existují a neustále se zaměstnávají činností, kterou samy sebe uspokojují. Věci světa jsou věci světa. Tak kde je tu ego? Přirozenost je přirozenost a kvality z ní pocházející ovlivňují jedna druhou, podobně jako světlo působí na zrak nebo zvuk působí na sluch. To, co je, spočívá samo v sobě. Kde je tedy ego?

Já, jež znamená Vědomí, existuje jako nejvyšší Já všeho, všude, ve všech tělech a po všechny časy. Kdo jsem? Z čeho jsem utvořen? Co je mojí formou a kdo ji stvořil? Čeho mám dosáhnout a čeho se mám vzdát? Nic takového jako „já“, jež by podléhalo bytí a ne-bytí, neexistuje. A když pocit ega ve skutečnosti neexistuje, jak je možné ho posuzovat a komu ho lze přisoudit? Je-li tu pochopení, že žádné vztahy neexistují, pak zmizí i falešná představa dvojnosti, duality. Jediné, co existuje, je jediné kosmické Bytí, nejvyšší Já, *Brahman*. Jsem Skutečnost, proč tedy trpím přeludem? Jestliže člověk sám o sobě existuje jako čiré všudypřítomné Bytí, jak může vzniknout něco takového jako pocit ega? Látka či hmota nemá skutečnou podstatu, existuje pouze Já. A i když se člověk domnívá, že je hmota skutečná, není mezi hmotou a Já žádný vztah. Smysly pracují jako smysly, mysl existuje jako mysl a nic z toho se nedotýká Vědomí. Co je vztah a jak vzniká? Z toho, že něco existuje vedle sebe, ještě nelze předpokládat vztah. Kámen a železná tyč mohou ležet vedle sebe, ale není mezi nimi žádný vztah.

UDDÁLAKA pokračoval v rozjímání: Mylné představy „to je moje“ či „to je jeho“ vzniknou jen tehdy, je-li tu falešný pocit ega. A tyto představy zmizí, je-li nahlédnuto, že jsou to jen klamy ega. Ve skutečnosti neexistuje nic jiného než Já. Pochopil jsem, že všechno je jediné kosmické Bytí neboli *Brahman*. Mylná představa, jež se nazývá pocit ega, je jako modř oblohy. Je lépe se takové iluze jednou provždy vzdát. Zbavím-li se samotných kořenů pocitu ega, spočinu v Já, jehož podstatou je klid a mír.

Pocit ega je zdrojem nekonečného utrpení a špatných činů. Život skončí smrtí, smrt povede k novému zrození, vše, co existuje, je přerušeno vlastním koncem. Takové jsou představy ega a ty vedou k velkému utrpení. Strach a obavy způsobené myšlenkami „to mám“ a „tamtoto bych měl také mít“ spalují srdce nevědomého člověka. Představy „to je“ a „to není“ vyvolávají v nevědomém člověku neklid. Avšak jakmile zmizí pocit ega, pak už iluzorní svět jevů znovu nevyraší a veškeré toužení je u konce.

Vesmír vznikl, aniž by měl pro své stvoření příčinu. Jak může člověk přijmout, že stvoření je bez příčiny a účelu? Podobně jako je hliněná nádoba neodmyslitelně spojena s hlinou, jsou od nepaměti všechna těla nedílnou součástí kosmického Bytí. V minulosti, přítomnosti i budoucnosti existuje oceán jako oceán a tatáž voda dočasně přijme formu vlny. Podobně je všechno po všechny časy a navždy jediným kosmickým Bytím. A jen hlupák prožívá při spojení s dočasným jevem zvaným tělo pocit „to jsem já“.

Na počátku byla mysl Vědomím a Vědomím bude i na konci, až podstata a fungování mysli ustanou. Proč by mysl neměla být Vědomím nyní, mezi počátkem a koncem?

Zdá se, že všechny jevy jsou dočasné podobně jako zážitky ve snu, blouznění při horečce, halucinace opilce, optické klamy, psychosomatické nemoci, emocionální výkyvy a psychotické stavy. Avšak ty, myslí, přisuzuješ sobě a všem těm jevům trvalou platnost. Jsi jako mileneček, jehož trápí i jen samotná představa odloučení od své milované. Není to však tvoje chyba, to já stále tíhnu k představě, že jsi něco skutečného. Až si uvědomím, že všechny jevy jsou pouhá zdání, pak se staneš ne-myslí a vzpomínání na smyslové prožitky ustane. Jakmile se Vědomí uvědomí a vzdá se podmíněností, kterými samo sebe omezilo, mysl se zbaví svého znečištění, jímž jsou sklony a podmíněnosti, a spočine ve svém přirozeném stavu, ve Vědomí. Jakmile mysl všechny své výrůstky a větve stáhne do sebe a nabídne se v oběť ohni čirého Vědomí, bude očištěna a získá nesmrtelnost.

UDDÁLAKA pokračoval v rozjímání: Pokud mysl chápe tělo jako něco od sebe odlišného, vzdá se všech představ, sklony a podmíněností a pozná svoji věčnou podstatu, znamená to vítězství. Mysl a tělo jsou vzájemní nepřátelé, proto je jejich zmizení spojeno s nejvyšší blažeností. Jsou-li však spolu, je jejich svár zdrojem vzájemného utrpení.

Mysl dává zrod tělu prostřednictvím síly myšlenek a v průběhu života mysl tělo stravuje svým trápením. Tělo mučené strádáním touží po tom, aby se mysl, svého vlastního

původce, zbavilo. Ve světě neexistují přátelé a nepřátelé. To jen my považujeme za přátelské vše, co nám přináší potěšení, zatímco to, co nám způsobuje bolest, je naším nepřítelem.

Jak může být člověk šťastný, jestliže se mysl a tělo neustále vzájemně ničí? Štěstí může přijít, když je zničena mysl, proto se tělo každodenně, v hlubokém spánku, snaží mysl zbavit. Dokud však není dosaženo poznání Já, jeden nevědomky podporuje druhého a vypadá to tak, že spolupracují na společném záměru, podobně jako vzájemné protiklady oheň a voda mohou spolupracovat například při vaření.

Ustoupí-li mysl, ustoupí i tělo, neboť ustoupí podmíněnost mysli. Když však zemře tělo, mysl neustoupí. Proto se má člověk snažit mysl zbavit. Mysl je jako les. Myšlenkové formy jsou stromy a tužby jsou popínavé rostliny. Jejich zničením dosáhnou blaženosti. Odejde-li mysl, je mi jedno, zda tělo, složené z masa, krve a kostí, bude žít nebo ne. Je zřejmé, že nejsem tělo, vždyť mrtvé tělo není člověk!

Je-li tu Sebepoznání, poznání Já, není tu mysl ani smysly, nejsou tu sklony ani zvyky, představy ani vjemy. Dosáhl jsem nejvyššího stavu, dosáhl jsem vítězství. Došel jsem konečného osvobození zvaného *nirvána*. Tak jako olej vylisovaný ze semínka už není k semínku nijak poután, tak i já jsem se povznesl nad všechny vztahy k mysli, tělu i smyslům. Mysl, tělo a smysly jsou teď pro mě hračky na hraní. Mými stálými průvodci jsou čistota, naplnění všech tužeb, a tudíž i nepřítomnost touhy, přátelskost ke každému, pravdivost, moudrost, mír, blaženost, ušlechtilá řeč, šlechtnost, jednobodová zaměřenost, uskutečnění kosmické Jednoty, neohroženost, nepřítomnost odděleného vědomí, nepřítomnost špatnosti. Protože se všechno všude po všechny časy děje všemi způsoby, není ve mně touha po příjemném ani odpor k nepříjemnému. Všechny iluze jsou nyní pryč, mysl je na ústupu a špatné myšlenky zmizely, spočívám proto v klidu a míru ve vlastním Já.